**Стойка В. О.,**
*к. е. н., доцент;*
**Стойка С. О.,**
*к. е. н., викладач;*
**Баланова Т. В.,**
*викладач,*
*Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

# ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ – ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Безперечно, розвиток фундаментальних і прикладних наук, комп'ютеризація та інформатизація суспільства визначають рівень сучасної цивілізації, але проблемою номер один і надалі залишається енергетика.

Енергетичний ринок на даному етапі розвитку оцінюється у межах трильйона доларів США, що майже удвічі перевищує автомобільний. Однак енергетичні потреби людства продовжують зростати, і це спонукає до розробки та введення в експлуатацію нових модернізованих енергогенеруючих потужностей [3, с. 27].

На сучасному етапі соціально-економічного розвитку України зниження енергоємності валового внутрішнього продукту є одним із основних чинників забезпечення енергетичної незалежності держави та підвищення рівня її економічної безпеки. За розрахунками і висновками Енергетичної стратегії України на період до 2030 року, прогнозований потенціал енергозбереження завдяки ефективному використанню паливно-енергетичних ресурсів (ПЕР) становить понад 50%. Його реалізація дасть змогу значно скоротити споживання ПЕР і зняти гостроту проблему зовнішньої енергетичної залежності [1, с. 61].

Ціни на більшість видів енергоресурсів, які імпортує Україна, наближені нині до світового рівня, або й перевищують їх, недосконаліть виробничих технологій зумовлює споживання цих ресурсів у великих обсягах. Це збільшує матеріальні витрати в базових галузях економіки. Конкурентоспроможність їхньої продукції забезпечує здебільшого низька оплата праці та застосування «тіньових» схем для мінімізації фіскальних витрат, що загрожує стабільності суспільства і навіть національній економічній безпеці [2, с. 4].

Система енергозабезпечення України формувалася під впливом попиту на енергоносії економіки країни та її регіонів, структури видів економічної діяльності, наявності розвіданих запасів енергетичних ресурсів, стану виробничої інфраструктури ПЕК, умов забезпечення дефіцитними видами

палива, екологічних обмежень і конкретних вимог до рівня енергетичної безпеки країни.

Безпрецедентне зростання світових цін на енергоносії виявило гостру потребу в істотному вдосконаленні державної політики щодо забезпечення ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів передусім з урахуванням досвіду держав – членів ЄС. В умовах глобальної конкуренції за паливно-енергетичні ресурси енергоефективність економіки і, відповідно, зниження витрат енергетичних ресурсів на виробництво продукції, виконання робіт і послуг є одним із небагатьох інструментів отримання конкурентних переваг України на світових ринках, підвищення рівня економічної безпеки та зростання добробуту громадян [1, с. 66].

В сучасних умовах господарювання, одним з пріоритетних напрямків розвитку економіки країн світу є підвищення рівня енергоефективності та економічної безпеки. Це спричинено низкою проблем, які потрібно вирішувати негайно, зокрема необхідністю зниження навантаження на навколишнє середовище в частині споживання енергоресурсів і пов'язаних зі споживанням утворень відходів, викидів, скидів, а також підвищенням вимог до рівня енергетичної ефективності у світовій економіці.

З метою підвищення енергоефективності багато підприємств планують або вже використовують систему енергетичного менеджменту на основі міжнародного стандарту ISO 50001, створеного Міжнародною організацією зі стандартизації для управління енергосистемами. Компанії, що впроваджують систему енергетичного менеджменту, отримують можливість скоротити витрати на споживання енергії, підвищити рівень енергетичної та економічної безпеки, знизити вплив на навколишнє середовище.

Енергетичний менеджмент на рівні управління промисловими підприємствами почав досить активно застосовуватися з кінця 80-х і початку 90-х рр. XX століття, що спричинило за собою розробку відповідних стандартів, програм і процедур. Особливої актуальності питання розвитку системи енергетичного менеджменту, якісного управління проектами у сфері енергоефективності, самостійного моніторингу енергоспоживання та запровадження альтернативної енергетики в Україні набувають в сучасних умовах, коли собівартість видобутку ресурсів постійно зростає, а рівень викидів шкідливих речовин залишається надзвичайно високим.

## Список використаних джерел

1. Бережний, Є. О. Енергоефективність України: виклики часу / Є. О. Бережний та ін. // Вісник Національної академії наук України. – 2013. – № 7. – С. 61–69.
2. Михалевич, М. Комп'ютерні технології та проблеми енергоощадження / М. Михалевич,

І. Сергієнко, Б. Стогній // Вісник Національної академії наук України. – 2009. – № 9. – С. 3–13.
3. Плаксін, С. Гібридні енергосистеми / С. Плаксін, Ю. Шкіль, В. Юрко // Вісник Національної академії наук України. – 2005. – № 2. – С. 27–39.

**Стрембіцька Л. Л.,**
*старший викладач,*
*Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

## ТІНЬОВИЙ РИНОК ПРАЦІ ЯК ЧИННИК ЗАГРОЗ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ДЕРЖАВИ

В сучасному світі для кожної держави тіньова економіка виступає як реальна загроза для її економічної безпеки, перш за все через те, що найсуттєвішим наслідком тінізації господарської діяльності є її здійснення поза державним обліком і контролем, що призводить до суттєвого зменшення обсягів відрахувань до бюджетів усіх рівнів та державних цільових фондів. Тіньова економіка для свого функціонування та розвитку потребує залучення усіх видів ресурсів, невід'ємним елементом яких виступають ресурси праці, тому ринок праці автоматично залучається у систему тіньових відносин.

Проблема тіньової економіки є характерною для усіх країн світу, проте розміри її поширення між країнами вкрай неоднорідні та мають тісну залежність з рівнем їх соціально-економічного розвитку. Зниження рівня тінізації економіки та усіх її складових є одним з пріоритетних напрямів економічної політики держав, що сповідують принципи верховенства права та цінностей людського розвитку, про що свідчить прийняття на 104-й сесії Генеральної конференції Міжнародної організації праці «Рекомендації про перехід від неформальної до формальної економіки» (№ 204, червень 2015 р.).

Зазначеною рекомендацією наголошується, що широкі масштаби неформальної економіки в усіх її проявах є основною проблемою в плані реалізації прав працівників, і що більшість людей виявляються в неформальній економіці не по своїй волі, а з причин відсутності можливостей працевлаштування в формальній економіці з метою отримання засобів до існування. Вказаним документом рекомендується країнам-членам МОП організувати роботу компетентних органів влади щодо виявлення характеру та масштабів неформальної економіки, враховуючи різноманіття її форм, а також застосовуючи механізм трипартизму з повноправною участю найбільш представницьких організацій роботодавців і працівників, залучаючи при цьому до переговорного процесу економічні одиниці з неформальної економіки. Це є